

Inbreng verslag van een schriftelijk overleg

Binnen de vaste commissie voor Economische Zaken hebben de onderstaande fracties de behoefte vragen en opmerkingen voor te leggen aan de Minister van Economische Zaken over het Kader voor erkenning van producenten- en brancheorganisaties en algemeen verbindend verklaring (Kamerstuk 21 501-32 nr. 788).

De voorzitter van de vaste commissie voor Economische Zaken,
Hamer

Adjunct-griffier van de vaste commissie voor Economische Zaken,
Thomassen

Inhoudsopgave

- I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties**
 - Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie**
 - Vragen en opmerkingen van de leden van de PvdA-fractie**
 - Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie**
 - Vragen en opmerkingen van de leden van de ChristenUnie-fractie**
 - Vragen en opmerkingen van de leden van de SGP-fractie**
- II Antwoord / Reactie van de Minister**
- III Volledige agenda**

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van de brief van de Minister van Economische Zaken «Het kader voor erkenning van producenten- en brancheorganisaties en algemeen verbindend verklaring». Zij hebben nog een aantal vragen aan de Minister. Deze leden kunnen zich vinden in de verschillende eisen en voorwaarden die worden gesteld aan producentenorganisaties, ook wat betreft de invulling van de minimumeisen voor de omvang. Hoe gemakkelijk kunnen deze omvangseisen en andere voorwaarden later nog worden aangepast, mocht dit toch wenselijk blijken? Zij lezen dat een productenorganisatie (PO) de activiteiten ten behoeve van de doelstellingen waarvoor de PO erkend wil worden zelf moeten uitvoeren. Kan de Minister een overzicht geven van alle activiteiten die uitgevoerd kunnen worden door een PO? De leden van de VVD-fractie lezen verder dat de verordening ook voorziet in de mogelijkheid om activiteiten uit te besteden, maar alleen in die sectoren waarvoor de Europese Commissie deze mogelijkheid heeft opengesteld. Op dit moment is dat alleen het geval voor de sector groente en fruit. Kan de Minister toelichten waarom dit niet voor de andere sectoren geregeld is? Ook lezen zij dat de Europese erkenningsregels voorschrijven dat een brancheorganisatie (BO) is opgericht door en bestaat uit vertegenwoordigers van de primaire productie in een specifieke sector en vertegenwoordigers van de verwerking en/of handel met inbegrip van distributie van de betrokken primaire producenten. Kan de Minister toelichten of dit betekent dat vertegenwoordigers van een PO deel uit kunnen maken van BO of dat dit bestuurders moeten zijn van de BO? De Europese erkenningsregels schrijven voor dat een BO is opgericht door en bestaat uit vertegenwoordigers van de primaire productie in een specifieke sector en vertegenwoordigers van de verwerking en/of handel, met inbegrip van distributie van de betrokken primaire producten. De BO dient ook de belangen van de aangesloten beroepsgroepen én de belangen van de consumenten te behartigen. Kan de Minister toelichten in hoeverre deze brede definitie onduidelijkheid kan geven over wie wel en wie niet tot een brancheorganisatie kunnen toetreden? Houdt de Minister hier toezicht op, aangezien hij verantwoordelijk is voor onder meer het algemeen verbinden verklaren van voorschriften van BO's? De Minister sluit qua minimumeis aan de omvang van een BO aan bij de minimumeis uit de Europese verordening die voorschrijft dat minimaal 25% van de betrokken primaire producenten en tenminste 25% van de betrokken ondernemers actief in de verwerking van en/ of handel in de betrokken producten zijn vertegenwoordigd. Waarom heeft de Minister gekozen voor deze omvangseisen en niet voor hogere? In hoeverre verwacht de Minister dat er meerdere BO's ontstaan? Hoe wenselijk vindt hij dat? De Minister schrijft dat hij het toezicht op de organisaties zal uitoefenen en dat de Europese verordening de verplichting oplegt om op gezette tijden controles te verrichten om ervan te verzekeren dat de

producentenorganisaties de Europese voorschriften naleven en dat in het geval van niet-nalevingen of onregelmatigheden moet worden voorzien in sancties. Hoe gaat de Minister dat toezicht precies opzetten, welke organisatie gaat dat uitvoeren en wat zijn de kosten? Welke sancties worden gehanteerd in het geval van niet-naleving of onregelmatigheden? Verder heeft de Minister de mogelijkheid om zo nodig een erkenning in te trekken. Wanneer komt die mogelijkheid in beeld? Hoe verloopt zo'n intrekking precies en hoe wordt de Kamer in een dergelijk geval betrokken? Deze lezen dat waar voorschriften van een specifieke sector als knellend worden ervaren voor de oprichting van een PO of BO de Staatssecretaris met de sector en de Europese Commissie zal kijken naar praktische oplossingen. De Staatssecretaris zal dan met vertegenwoordigers van de sector die een voornemen hebben geuit een PO of BO op te richten bezien of er tot concrete werkvormen kan worden gekomen. Zijn er concrete voorbeelden van gevallen waar voorschriften als knellend worden ervaren? Zo ja, wat zijn dan die knellende voorschriften en hoe kunnen die praktisch worden opgelost?

Op basis van de Europese regelgeving heeft de Minister de mogelijkheid om bepaalde voorschriften van PO's en BO's onder voorwaarden algemeen verbindend te verklaren (AVV). De Minister kiest voor de ruimte toepassing van AVV, waarbij niet op voorhand doelen worden uitgesloten en van geval per geval wordt beoordeeld of een verzoek kan worden ingewilligd. De leden van de VVD-fractie steunen deze aanpak, aangezien dit ruimte biedt voor flexibiliteit en voor maatregelen om het gelijke speelveld in Europa te waarborgen. Kan de Minister toezeggen dat hij deze bevoegdheid met gepaste terughoudendheid zal hanteren en nooit zal gebruiken om Nederlandse ondernemers te benadelen? Kan de Minister bevestigen dat het gelijke speelveld voor hem altijd voorop staat inzake zijn afweging om een maatregel al dan niet te AVV'en? Kan de Minister aangeven in welke gevallen hij in ieder geval bereid is AVV's goed te keuren bijvoorbeeld op het terrein van diergezondheid, dierenwelzijn en milieu? Wat zijn de kosten voor de overheid van een AVV? Wie houdt het overzicht van alle AVV's? Hoe worden de totale kosten en regeldrukeffecten van het AVV'en bijgehouden? De Minister schrijft dat hij de representativiteitseis per AVV-verzoek zal toetsen. Voor een PO houdt die representativiteitseis in dat die PO tenminste 50% van de betrokken producenten vertegenwoordigt én een aandeel heeft van tweederde in de productie van het betrokken product of de betrokken producten. In het geval van een BO geldt dat deze tenminste een aandeel van tweederde in de productie en verwerking en/of handel moet vertegenwoordigen. Kan de Minister toelichten waarom hij deze percentage heeft gekozen? Veel producenten zijn actief in meerdere primaire sectoren. Een agrariër teelt meestal meerdere gewassen en kan daarnaast ook houder van dieren zijn. Deze leden zien hier dan ook een groot risico dat deze ondernemers te maken gaan krijgen met verschillende producentenorganisaties. Dat betekent meer lidmaatschappen en dus meer kosten voor deze producenten. Deelt de Minister deze analyse? Deelt de Minister de mening dat dit onwenselijk is? Hoe gaat hij voorkomen dat producenten die vallen onder meerdere producentenorganisaties verschillende rekeningen krijgen voor activiteiten die via AVV worden aangewezen voor collectieve financiering? De leden van de VVD-fractie hebben eerder vragen gesteld over het feit dat producenten vaak actief zijn in meerdere sectoren en daardoor met verschillende PO's te maken krijgen. Zij hebben toen gevraagd om de situatie in Brussel onder de aandacht te brengen. Kan de Minister aangeven hoe deze gesprekken in Brussel zijn verlopen en waarom er gekozen is voor een PO per productgroep in plaats van bijvoorbeeld een koppeling van een aantal productgroepen? Voorts zien zij een flinke lijst van doelen die reden kunnen zijn om een voorschrift te AVV'en. Is dit een uitputtende en uitsluitende lijst, of zijn er nog andere zaken die hier ook onder de mogelijkheid van een AVV worden

geschaard? Wat verstaat de Minister onder «maatregelen om het potentieel van producten te bevorderen en optimaal te benutten»? Deelt de Minister de analyse dat dergelijke niet-concrete doelen de deur openzetten voor het AVV'en van allerlei niet noodzakelijke voorschriften? Zo ja, hoe voorkomt de minister dit? Zo nee, waarom niet? Deze leden lezen dat in samenhang met een AVV alleen collectieve financiering kan worden opgelegd indien wordt aangetoond dat de betreffende maatregel of activiteit van algemeen economisch belang is voor alle marktdeelnemers. Op welke wijze wordt dit algemeen economisch belang aangetoond? Hoe wordt die analyse precies gemaakt en wie maakt die? In de brief staat dat alle relevante belanghebbenden daarvoor worden geraadpleegd. Hoe verloopt dit precies? Hoe en op basis van welke onderbouwing kunnen zij een voorstel voor collectieve financiering blokkeren? Ook staat er in de brief dat de hoogte van de verplichte financiële bijdragen van marktdeelnemers die niet bij de organisatie zijn aangesloten, niet meer mag zijn dan nodig voor de financiering van de kosten die rechtstreeks uit de betrokken maatregel of activiteit voortvloeien. Dat betekent dat marktdeelnemers die niet bij de organisatie zijn aangesloten niet automatisch dezelfde financiële bijdrage moeten betalen als de leden. Kan de Minister aangeven of, indien is aangetoond dat een maatregel plus de bijbehorende financiering van daadwerkelijk algemeen economisch belang voor de gehele sector is, de heffing voor leden en niet-leden gelijk is? Zo nee, waarom niet?

Vragen van de leden van de PvdA-fractie

De leden van de van de PvdA-fractie hebben kennisgenomen van het Kader voor erkenning van producenten- en brancheorganisaties en algemeen verbindend verklaring en hebben hierover geen vragen of opmerkingen.

Vragen van de leden van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie hebben nog vragen ten aanzien van het kader voor erkenning van producenten- en brancheorganisaties en algemeen verbindend verklaring. Zij zien een grote rol weggelegd voor de organisatie van de landbouwsector, zeker nu dit kabinet de publieke bedrijfsorganen (PBO's) heeft opgeheven en blijkt dat sommige taken van PBO's heel moeilijk kunnen worden georganiseerd door de diverse sectoren. Mede om deze reden verzocht de motie Geurts (Kamerstuk 33 750 XIII, nr. 56) in november 2013 om een blauwdruk voor PO's en BO's en een ruime invulling van de Europese regels. Deze leden vragen de Minister of PO's en BO's net zoals voorheen PBO's collectief maatregelen kunnen organiseren om sector-omvattende fytosanitaire bedreigingen en dierziekten te voorkomen, te bestrijden en om duurzame innovatieve investeringen te doen? In de brief erkent de Minister het belang van PO's en BO's. Het blijft in de brief echter onduidelijk hoe de Minister het belang dat hij aan deze organisatievormen hecht tot uiting komt. De leden van de CDA-fractie vragen de Minister hoe hij en de Europese regelgeving het interessant maken voor landbouwers om zich te organiseren in PO's en BO's? Waarin zit het verschil tussen een PO en een coöperatie? Of tussen een PO en een belangenbehartigings- of ondernemersorganisatie? Welke activiteiten, niet zijnde een activiteit voorkomend uit een AVV, kan een PO ontplooiën die aan andere organisatievormen niet open staan? Welke activiteiten, niet zijnde een AVV, kan een BO ontplooiën die aan andere organisatievormen niet open staan? Wat zijn de redenen van de Minister om AVV's zo terughoudend te benaderen? Kan het kabinet een overzicht geven van alle AVV's die er op dit moment zijn in Nederland? Hoe kijkt de Minister aan tegen het financieel ondersteunen van het opzetten van PO's en BO's, wat ook mogelijk zou zijn vanuit het plattelandsontwikkelingspro-

gramma (r.o. 38 van Verordening 1308/2013). Ten aanzien van artikel 168 e.v. van Verordening 1308/2013 vragen de leden van de CDA-fractie of, zoals het in deze artikelen staat, het PO's zou zijn toegestaan om contractuele verbindingen aan te gaan voor haar leden? In de brief van de Minister wordt geen woord gerept over de toepassing van het mededingingsrecht op PO's en BO's, terwijl verordening 1308/2013 in artikel 206 e.v. uitdrukkelijk ingaat op de toepassing van het Europees mededingingsrecht op PO's en BO's. Zij vragen de Minister om in te gaan op de verschillen van toepassing van het mededingingsrecht op PO's ten opzichte van de toepassing van het mededingingsrecht op andere organisatievormen. Biedt volgens de Minister de PO ruimere mogelijkheden voor samenwerking tussen ondernemers, met name ten aanzien van het gezamenlijk afspraken maken over aanbod en afzet? Biedt artikel 209 van verordening 1308/2013 ruimere mogelijkheden voor afspraken tussen primaire producenten? Betreft het hier een uitzondering op het kartelverbod van artikel 101 Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VwEU), behalve als er sprake is van identieke prijzen of indien de mededinging wordt uitgesloten? Is de Minister voornemens om de mededingingsregels van toepassing op PO's te verduidelijken? Zo nee, waarom niet?

In de brief van de Minister staat dat het uitbesteden van activiteiten van PO's en BO's alleen is toegestaan in de sector groenten- en fruit. Waarom is dit niet toegestaan in andere sectoren en zijn hier uitzonderingen op mogelijk? De Minister stelt dat hij toezicht op de organisaties zal uitoefenen. Waar heeft de Minister dit toezicht belegd? Welke PO's en BO's zijn tot nu toe sinds 1 januari 2014 erkend door de Minister? Welke aanvragen zijn er in behandeling? Waar heeft de Minister de erkenning van PO's en BO's belegd? En waar heeft de Minister het toezicht op deze organisaties belegd? Wordt het toezicht op basis van de door de PO toegestuurde stukken verricht? De leden van de CDA-fractie zien voor de diverse sectoren mogelijkheden om maatregelen te kunnen nemen of gezamenlijk initiatieven te kunnen financieren via AVV's. Echter, de Minister lijkt in een spagaat te zitten ten aanzien van AVV's. Aan de ene kant lijkt de Minister ze niet te willen, aan de andere kant lijkt de Minister ze breed beschikbaar te stellen. Deze leden hebben het gevoel dat de Minister niet geeft om de mogelijkheden die de verordening biedt. Deelt de Minister het beeld dat door de randvoorwaarden die hij stelt, het verkrijgen van een AVV erg moeilijk gemaakt wordt? Zij vragen de Minister of het mogelijk zou zijn om een AVV erkend te krijgen die geldt voor een bepaald deel van Nederland en dus niet het gehele land beslaat? Zouden bijvoorbeeld champignontelers in Limburg en Brabant voor deze twee provincies een AVV kunnen laten gelden indien zij voldoen aan de representativiteitsvoorwaarden voor deze twee provincies? Wat zou de doorlooptijd voor het toekennen van een AVV voor kennis en innovatie kunnen zijn? Kan de PO of BO zelf een voorstel doen voor de doorlooptijd? Zal de Minister het verzoek van de PO of BO voor de doorlooptijd van een AVV en de daaraan gekoppelde heffing honoreren? Als dat niet het geval is, gaat de Minister dan in overleg met de sector, of komt hij met een tegenvoorstel? Aan de hand van welke criteria beoordeelt de Minister de doorlooptijd van een AVV? De private sector droeg tot voor kort ruim 51 miljoen euro bij aan kennis en innovatie (PPS). De leden van de CDA-fractie vragen de Minister of hij het haalbaar acht dat deze bijdrage in 2015, via de AVV's met de daaraan gekoppelde heffing alsnog door de diverse sectoren opgebracht zou kunnen worden? Zo nee, wat is dan de mogelijke consequentie voor Wageningen University / Dienst Landbouwkundig Onderzoek (WUR/DLO) c.q. het topsectorenbeleid? Voor deze leden is het onduidelijk wat wordt bedoeld met «algemeen economisch belang». Zij vragen de Minister of hij dit concept verder zou kunnen toelichten. Aan de hand van welke criteria wordt algemeen economisch belang beoordeeld? Kan de heffing gekoppeld aan een AVV voor aangesloten ondernemers en

niet-aangesloten ondernemers gelijk zijn? Bijvoorbeeld als het een AVV betreft met een heffing ten behoeve van een breed onderzoeksprogramma in de boomkweeksector, echter het onderzoeksprogramma heeft geen onderdeel ten aanzien van bepaalde bomen, als een kweker dan in verzet gaat tegen de heffing omdat deze maatregel niet het algemeen belang zou dienen, zou zijn verzet dan gehonoreerd worden? Wanneer is er wel sprake van een wettelijke grondslag voor een bepaalde regel en wanneer niet? Zou de Minister hiervan een voorbeeld kunnen geven? Is er niet altijd een wettelijke grondslag voor een regel te vinden. Hoe kijkt de Minister hiernaar? De leden van de CDA-fractie merken op dat er niets in de brief staat over de handhaving van AVV's. Hoe kan een AVV worden gehandhaafd? Kan het niet-nakomen van een AVV door een niet-lid en de daaraan gekoppelde heffing alleen worden afgedwongen bij de rechter door de PO? Komt er hiervoor nog een vorm van tuchtrecht? Is de Minister bereid om toe te zien op handhaving van door hem gehonoreerde AVV's en mogelijk gekoppelde heffingen? Is de Minister bereid de voorwaarden voor AVV te versoepelen als blijkt dat dat vanwege redenen van dier- en plantgezondheid en voedselveiligheid nodig is? Kan de Minister specificeren waarom de deelname van een privaat kwaliteitsstelsel niet in aanmerking zou komen voor een AVV? Het gaat bij een kwaliteitsstelsel toch om het bevorderen van de kwaliteit van het op de markt brengen van producten wat expliciet als taak is genoemd van een PO in de verordening. Tot slot hebben deze leden een vraag over de uitleg van de Minister over de categorie x) andere producten, deel XXIV van artikel 2 van Verordening 1308/2013. Zij vragen de Minister of gezien artikel 1 van de Verordening 1308/2013 verwijst naar alle producten van bijlage 1 van het VwEU ook in andere sectoren PO's en BO's opgericht kunnen worden als die bedoeld in artikel 1 lid 2.

Vragen van de leden van de fractie van de ChristenUnie-fractie

De leden van de ChristenUnie-fractie hebben kennisgenomen van het kader voor erkenning van producenten- en brancheorganisaties en algemeen verbindend verklaring. Zij hebben hierbij enkele vragen. In welk opzicht krijgen producentenorganisaties daadwerkelijk de ruimte om te werken aan een beter rendement op investeringen in duurzaamheid, dierenwelzijn en milieu? Kan de Minister hierbij ingaan op de samenhang tussen de Europese mogelijkheid tot het creëren van producentenorganisaties en de beleidsregel van de ACM over mededinging en duurzaamheid? Deze leden vragen de Minister om een overzicht te geven van alle mogelijke activiteiten die uitgevoerd kunnen worden door producentenorganisaties in Nederland, mede gelet op het feit dat een aantal activiteiten in Nederland publiekrechtelijk wordt geregeld. Genoemde leden merken op dat de Europese Commissie het alleen voor de sector groente en fruit mogelijk heeft gemaakt om activiteiten uit te besteden. Waarom is dit niet voor andere sectoren geregeld? Is de Minister bereid om zich hiervoor in te zetten? De Europese verordeningen legt de verplichting op om toezicht te houden op de PO's en BO's en op gezette tijden controles te verrichten. Welke organisatie zal deze controles uitvoeren? In samenhang met een AVV kan alleen collectieve financiering worden opgelegd indien aangetoond wordt dat de betreffende maatregel of activiteit van algemeen economisch belang is voor alle marktdeelnemers wiens activiteiten met het betrokken product of de betrokken producten verband houden. De leden van de ChristenUnie-fractie vragen de Minister aan te geven op welke wijze moet worden aangetoond dat een maatregel en de bijbehorende financiering van algemeen economisch belang is.

De Minister heeft gekozen voor een ruimere toepassing van de AVV, waarbij niet op voorhand doelen worden uitgesloten. Hierbij zal een verzoek tot AVV van geval tot geval worden beoordeeld. De leden van de

ChristenUnie-fractie vragen de Minister aan te geven in welke gevallen hij bereid is AVV's goed te keuren, bijvoorbeeld op het terrein van diergezondheid, dierenwelzijn en milieu. Tot slot vragen deze leden hoe na de opheffing van de productschappen de private financiering voor de topsectoren Agri&Food en Tuinbouw&Uitgangsmaterialen vormgegeven wordt.

Vragen en opmerkingen van de leden van de SGP-fractie

De leden van de SGP-fractie constateren dat het voornemen is om de productschappen per 1 januari 2015 af te schaffen en zij vinden het cruciaal dat tijdig producenten- en brancheorganisaties opgericht (kunnen) worden. Met name in de akkerbouw dreigt een probleem, omdat nog steeds onduidelijk is welke ruimte er is voor het oprichten van een gewasgroep overschrijdende brancheorganisatie. De leden krijgen het signaal dat deze ruimte er niet echt is. Klopt dat? Welke ruimte biedt de Gemeenschappelijke Markt Ordening (GMO)-verordening wel/niet? Welke stappen gaat de Minister op korte termijn concreet zetten om van de Europese Commissie voldoende ruimte te krijgen voor het oprichten van een gewasgroep overschrijdende brancheorganisatie in de akkerbouw? De leden van de SGP-fractie hebben enkele vragen over de algemeen bindend verklaring. De Minister wil deelname aan private kwaliteitssystemen niet in aanmerking laten komen voor een algemeen bindend verklaring. Zij willen erop wijzen dat collectieve financiering van groot belang kan zijn om private kwaliteitssystemen op te richten en te onderhouden en om ervoor te zorgen dat voldoende bedrijven zich binden en gebonden blijven aan deze kwaliteitssystemen. Wil de Minister wel ruimte bieden voor verplichte collectieve financiering van private kwaliteitssystemen? Biedt de Minister tevens ruimte aan producenten- en brancheorganisaties om individuele maatregelen binnen private kwaliteitssystemen wel algemeen bindend te laten verklaren? Het is voor deze leden nog onduidelijk welke ruimte de Minister wil bieden voor heffingen ten behoeve van collectieve financiering van praktijkonderzoek door producenten- en brancheorganisaties. De productschappen spelen tot op heden hier een belangrijke rol in, maar deze worden afgeschaft. De leden van de SGP-fractie vinden het van groot belang voor de kennis gedreven land- en tuinbouw dat collectief gefinancierd onderzoek rond sectorale en ook maatschappelijk belangrijke thema's als bodemvruchtbaarheid, diergezondheid en dierenwelzijn voortgezet kan worden. Deelt de Minister deze mening? Welke ruimte wil de Minister bieden voor genoemde heffingen ten behoeve van collectieve financiering van praktijkonderzoek? De Minister wil alleen ruimte bieden voor collectieve financiering in samenhang met een algemeen bindend verklaring indien aangetoond wordt dat de betreffende maatregel of activiteit van algemeen economisch belang is voor alle marktdeelnemers wiens activiteiten met het betrokken product of de betrokken producten verband houden. Deze leden hebben hier enkele vragen over. Hoe moet worden aangetoond dat een maatregel of activiteit van algemeen economisch belang is? Waarom heeft de Minister er niet voor gekozen om ook het algemeen maatschappelijk belang mee te nemen? Voorts zijn zij van mening dat er ook ruimte moet zijn voor algemeen bindend verklaringen en collectieve financiering als het gaat om maatregelen en activiteiten gericht op bijvoorbeeld reductie van antibioticagebruik en verbetering van dierenwelzijn. De Minister wil een maximale termijn van zes jaar voor een algemeen bindend verklaring. Is de veronderstelling juist dat na het verstrijken van deze termijn een aanvraag ingediend kan worden voor een nieuwe termijn van zes jaar c.q. voor verlenging?

II Antwoord / Reactie van de Minister

III Volledige agenda

Kader voor erkenning van producenten- en brancheorganisaties en algemeen verbindend verklaring

Brief regering d.d. 28 mei 2014, Minister van Economische Zaken,
H.G.J. Kamp-TK 21 501-32 nr. 788